

ВІДГУК

**офіційного опонента – кандидата педагогічних наук, доцента
Терешенко Наталі Віталіївни на дисертацію
Яневського Вячеслава Олександровича
«Формування естетичної культури молодших школярів у
процесі навчальних занять із хореографії»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка»
за спеціальністю 011 - Освітні, педагогічні науки**

Актуальність теми дослідження

Актуальність теми зумовлена сучасними трансформаційними процесами в освіті України, орієнтацією на компетентнісний підхід, розвиток творчої особистості, її емоційного інтелекту та культурної ідентичності.

У сучасних умовах трансформації суспільства та посилення впливу глобалізаційних процесів особливої актуальності набувають питання збереження культурної самобутності. Україна, маючи багату культурну спадщину та історичні традиції, водночас стикається з викликами сучасності. У зв'язку з цим формування культурно й естетично розвиненої особистості розглядається як один із пріоритетних напрямів освіти, науки та мистецької діяльності. Естетична культура виступає важливим складником загальної культури людини, адже сприяє глибшому усвідомленню історії, національних традицій і мистецтва, а також формуванню та збереженню національної ідентичності.

Особливої значущості набуває проблема розвитку естетичної культури молодших школярів у процесі занять хореографією, що відповідає сучасним нормативно-правовим орієнтирам розвитку освіти в Україні, які акцентують увагу на гармонійному становленні особистості, її творчій самореалізації та культурному збагаченні.

У контексті реалізації положень державного стандарту початкової освіти та Концепції «Нова українська школа» питання естетичного розвитку дітей молодшого шкільного віку засобами мистецтва, зокрема хореографії, набуває особливої актуальності та переконливо обґрунтовується автором дослідження.

Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених проблемам формування естетичної культури молоді, питання навчальних занять із хореографії як засобу розвитку естетичної культури молодших школярів залишається недостатньо вивченим у теоретичному та методичному аспектах. Саме тому дисертаційне дослідження Яневського Вячеслава Олександровича є своєчасним, актуальним і має важливе науково-практичне значення.

Отже, можна стверджувати, що дисертаційна робота Яневського В.О., присвячена проблемі формування естетичної культури молодших школярів у процесі навчальних занять із хореографії, відповідає актуальним потребам сучасної освіти, теорії та практики мистецько-педагогічної діяльності.

Ступінь обґрунтованості наукових положень

Аналіз основного змісту дисертаційної роботи дає підстави констатувати належний науковий рівень дослідження, його аргументованість та логічність побудови. Дисертантом коректно визначено об'єкт і предмет дослідження, а також чітко сформульовано мету роботи.

Мета дослідження та система поставлених завдань мають логічне спрямування й орієнтовані на комплексне розв'язання окресленої наукової проблеми. Це створило підґрунтя для розроблення та практичного впровадження відповідних науково-методичних положень.

Слід підкреслити, що завдання дослідження, положення наукової новизни та сформульовані висновки є взаємопов'язаними й послідовними. Вони конкретизують шляхи та механізми досягнення поставленої мети, відображають авторське бачення досліджуваної проблематики та визначають перспективи її практичного розв'язання.

Отже, науковий апарат дисертації сформульовано коректно та відповідно до визначених завдань і логіки наукового пошуку.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, поданих у роботі, забезпечується належним доббором і комплексним використанням методів дослідження, зокрема Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у роботі, визначається також адекватним вибором та ефективним застосуванням дисертантом комплексу методів дослідження, зокрема, теоретичних (*аналіз психолого-педагогічної, мистецтвознавчої літератури з метою з'ясування стану та перспектив досліджуваної проблеми; синтез, узагальнення, що дало змогу теоретично вивчити наукову проблему, сформулювати базовий понятійно-термінологічний апарат; порівняння, абстрагування й конкретизація* – для обґрунтування сутності формування естетичної культури молодших школярів у процесі навчальних занять з хореографії; *моделювання* – для розробки експериментальної моделі формування естетичної культури молодших школярів у процесі навчальних занять з хореографії), *емпіричних (діагностичні (анкетування, бесіда, тестування)* – для оцінки рівнів сформованості естетичної культури молодших школярів у процесі навчальних занять з хореографії; *педагогічний експеримент, власний педагогічний досвід* – для впровадження моделі формування естетичної культури молодших школярів у процесі навчальних занять з хореографії у реальний навчальний процес й перевірки її результативності), *методи математичної статистики* – для кількісного й якісного аналізу результатів педагогічного експерименту та встановлення наукової достовірності отриманих результатів дослідження..

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційному дослідженні, є достатньо високим. Це підтверджується опрацюванням значної кількості джерел (понад 150 найменувань), що забезпечило всебічний, об'єктивний аналіз, систематизацію та узагальнення інформації.

Робота вирізняється послідовною та логічно вибудованою структурою: складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків, що в комплексі формують цілісне наукове дослідження.

Зміст дисертації засвідчує здатність авторка до ґрунтовного аналізу, систематизації та належного представлення наукових результатів, що свідчить про високий рівень її науково-дослідницької компетентності.

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи

Аналіз змісту дисертаційної роботи надає підстави стверджувати, що окреслені завдання виконано на достатньому науковому рівні і мету дослідження досягнуто. Автором сформульовано та обґрунтовано низку положень, висновків і рекомендацій, які відзначаються науковою новизною. Результати проведеного автором дисертації дослідження впроваджено в освітній процес Новомар'їнського ліцею Новомар'їнської сільської ради, Херсонського Таврійського ліцею Херсонської міської ради, Миколаївської гімназії № 31 Миколаївської області Миколаївської міської ради, приватного ліцею «Інвентор» Київської міської ради.

Серед найбільш важливих наукових результатів, що визначають новизну дисертаційної роботи можна відзначити такі: *теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено* педагогічні умови формування естетичної культури молодших школярів у процесі навчальних занять із хореографії, а саме: збагачення змісту хореографічної діяльності емоційно-естетичними смислами та художніми образами; створення креативно-імпровізаційного освітнього середовища, що стимулює творчу активність і естетичне самовираження учнів; розвиток професійно-методичної готовності вчителя до організації естетико-виховної діяльності; *розроблено та науково обґрунтовано* модель формування естетичної культури молодших школярів, що охоплює теоретико-концептуальний, програмно-методичний і діагностико-результативний блоки та забезпечує цілісність педагогічного процесу; *визначено* структуру естетичної культури молодших школярів, яка включає когнітивно-гносеологічний, аксіологічно-емоційний, естетично-діяльнісний, інтеграція яких забезпечує цілісний розвиток особистості у процесі хореографічної діяльності; *розроблено* методику формування естетичної культури молодших школярів у процесі навчальних занять із хореографії, що передбачає поетапну організацію навчально-творчої діяльності та ґрунтується на використанні художньо-рухової імпровізації, образно-асоціативного моделювання руху, створення танцювальних міні-композицій, музично-рухового переживання

художнього образу, колективних і парних форм взаємодії; виявлено педагогічний потенціал хореографічного мистецтва як засобу формування естетичної культури молодших школярів, що полягає у забезпеченні єдності емоційного переживання, художньо-образного мислення та творчого самовираження у процесі рухової діяльності.

Яневським В.О. в ході дослідження визначено критерії, показники та рівні сформованості естетичної культури молодших школярів і здійснено діагностику стану досліджуваної проблеми в практиці діяльності закладів освіти. Обґрунтовано, що оцінювання рівня сформованості естетичної культури має здійснюватися на основі цілісного підходу, який відображає інтегративний характер цього особистісного утворення.

Теоретичне та практичне значення одержаних здобувачем результатів

Глибоке розуміння дисертантом складних недостатньо досліджених наукових категорій у галузі освіти, уміння аналізувати різноманітні наукові та педагогічні проблеми дозволило йому отримати нові теоретичні і практичні результати, які складають підґрунтя подальших наукових розвідок з проблеми формування естетичної культури молодших школярів в процесі занять хореографією.

Цінним, на наш погляд є розроблення змістовного наповнення спецкурсу «Естетична культура особистості: шляхи формування» з метою підвищення рівня естетичної освіченості учнів.

Практично цінним є і те, що висновки й положення дисертаційної роботи та дидактичні напрацювання можуть бути використані в практиці естетичного саморозвитку учнів, у процесі підвищення кваліфікації вчителів, а також слугувати джерельною базою для подальших наукових розвідок здобувачів різного рівня вищої освіти відповідного профілю підготовки.

Повнота викладення матеріалу дисертації в опублікованих працях, персональний внесок здобувача

Результати теоретичних і практичних досліджень дисертації Яневського В.О. у повній мірі висвітлено¹³ публікаціях, з них: 6 – у наукових фахових виданнях України (категорія «Б»), 2 – в зарубіжних наукових періодичних виданнях (2 з них індексовано в Index Copernicus), 9 – у збірниках наукових конференцій та читань.

В опублікованих працях дисертанта у повному обсязі висвітлені основні наукові положення та висновки дисертації.

Відомості про дотримання академічної доброчесності

За результатами ґрунтовного вивчення рукопису дисертаційної роботи та опублікованих наукових праць автора, а також аналізу наданого автором звіту щодо перевірки тексту рукопису сервісом «SyrikePlagiarism», порушень академічної доброчесності не було встановлено. Використанні

здобувачем окремі ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Оформлення дисертаційної роботи

За структурою, мовою і стилем викладання дисертація Яневського В.О. відповідає вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим МОН України, наказ № 40 від 12.11.2017 р.

Мова і стиль викладання дисертаційної роботи в повній мірі висвітлюють одержані науково-практичні результати.

Загалом позитивно оцінюючи дисертацію Яневського В.О., слід висловити деякі **зауваження і пропозиції**:

1. У роботі автор обґрунтовано визначає «естетичну культуру молодшого школяра» як інтегральне утворення. Проте, з огляду «естетично-діяльнісний компонент» у його структурі, доцільно було б чіткіше розмежувати прояви цієї культури у виконавській діяльності (під час відтворення готових зразків та танцювальних елементів) та у власній творчості (як здатності до імпровізації). Це дозволило б ще глибше зрозуміти механізм переходу від «рецептивно-відтворювального» рівня сформованості естетичної культури школярів до «творчо-аксіологічного» рівня, про які йдеться далі у тексті.

2. При описі структури естетичної культури у підрозділі 1.2, глибшого аналізу потребував би її рефлексивний компонент. Зокрема, у роботі дещо бракує висвітлення того, як саме молодші школярі усвідомлюють зміни у власному естетичному сприйнятті та яким чином розвиток естетичної культури засобами танцю впливає на їхню міжособистісну комунікацію поза межами хореографічного класу.

3. Обґрунтовуючи педагогічний потенціал хореографічного мистецтва, автор наголошує у роботі на його синтетичній природі. Як побажання, можна зазначити, що для поглиблення змістовного наповнення роботи було б доцільним представити у роботі розгляд впливу різних жанрів хореографії (наприклад, народно-сценічного танцю порівняно з класичним чи сучасним) на формування окремих компонентів естетичної культури (зокрема, когнітивно-гносеологічного).

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційна робота Яневського В.О. «Формування естетичної культури молодших школярів у процесі навчальних занять з хореографії», яка виконана в Національному університеті кораблебудування імені адмірала Макарова самостійним завершеним науковим дослідженням, містить наукову новизну, відповідає вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), та вимогам, передбаченим «Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення

разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 21.03.2022 року № 341 та від 19.05.2023 року № 502), і може бути представлена до публічного захисту для присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта, педагогіка», за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

РЕЦЕНЗЕНТ

доцент кафедри культури
і мистецтв Херсонського
державного університету

кандидат педагогічних наук, доцент

Наталя ТЕРЕШЕНКО